

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α.1.

A.1.1. Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

- α.** Μικτή Επιτροπή
- β.** Ανόρθωση
- γ.** Τανζιμάτ
- δ.** Δ.Ο.Ε.

(Μονάδες 12)

A.1.2. Να γράψετε στο τετράδιό σας τους αριθμούς της Στήλης **A** και δίπλα στο καθένα από αυτά τα γράμματα της Στήλης **B** που αντιστοιχούν:

Στήλη A		Στήλη B	
1.	Μανιάτες	α)	Ερέτρια
2.	Σουλιώτες	β)	Πειραιάς
3.	Κρήτες	γ)	Οθωνούπολη
4.	Κάσιοι - Υδραίοι	δ)	Νέα Πέλλα
5.	Χίοι	ε)	Πεταλίδι
6.	Ψαριανοί	στ)	Ναύπακτος
7.	Καρυστινοί	ζ)	Μήλος
8.	Μακεδόνες	η)	Αμοργός

(Μονάδες 8)

ΘΕΜΑ Α.2.

A.2.1. Τι προέβλεπε η Ελληνοτουρκική Σύμβαση της Λοζάνης για τους πρόσφυγες και ποια ήταν η αντίδραση των προσφύγων;

(Μονάδες 15)

A.2.2. Ποιοι ήταν οι παράγοντες που επηρέασαν την εξέλιξη της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας κατά το 19^ο αιώνα;

(Μονάδες 15)

ΟΜΑΔΑ Β΄**ΘΕΜΑ Β.1.**

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να παραθέσετε τις ενέργειες της ΕΑΠ για την αποκατάσταση των προσφύγων και τα αποτελέσματα των ενεργειών αυτών.

(Μονάδες 25)

- α.** Στην επιτροπή αποκατάστασης προσφύγων το ελληνικό δημόσιο παραχώρησε εκτάσεις 5.000.000 στρεμμάτων, αξίας 13.000.000 λιρών περίπου, για να πραγματοποιήσει το έργο της αποκατάστασης. Οι εκτάσεις αυτές προέρχονταν από τις ακόλουθες πηγές: α) δημόσιες γαίες, β) απαλλοτριώσεις και επιτάξεις ιδιωτικών γαιών βάσει και της αγροτικής μεταρρυθμίσεως και γ) ιδιοκτησίες των μουσουλμάνων που μεταφέρθηκαν στην Τουρκία.

Για να ενισχυθούν οι προσφυγικές οικογένειες της υπαίθρου, η επιτροπή και η κυβέρνηση διένειμαν πάνω από 245.000 ζώα και μεγάλες ποσότητες γεωργικών εργαλείων. Το 2/3 των εξόδων της επιτροπής δαπανήθηκαν στη Μακεδονία με αποτέλεσμα να αναζωογονηθεί το τμήμα αυτό της Ελλάδας σε τέτοιο βαθμό ώστε σύμφωνα με τα εντυπώσεις του Τζον Κάμπελ το 1930, δυσκολευόταν κανείς να αναγνωρίσει τον έρημο τόπο του 1923 «εκεί που προηγουμένως έβλεπες τεράστιες ακαλλιέργητες εκτάσεις υπάρχουν σήμερα χωριά που ανθούν, γεμάτα ζώα και με φανερά τα σημάδια της ανέσεως... Τα αποτελέσματα αυτά οφείλονται κυρίως στο θάρρος, την ενεργητικότητα, την εργατικότητα και τη δεκτικότητα σε νέες ιδέες που χαρακτηρίζουν και την πλειοψηφία των προσφύγων».

Ωστόσο, αν η εγκατάσταση των προσφύγων σε αγροτικές περιοχές, που αποτέλεσε και το κύριο έργο της ΕΑΠ και απορρόφησε το μεγαλύτερο μέρος των πόρων που διέθετε, πραγματοποιήθηκε με αρκετή επιτυχία, η εγκατάσταση στα αστικά κέντρα παρουσίασε πολύ μεγαλύτερες δυσχέρειες.

Η εγκατάσταση στα αστικά κέντρα στοίχισε στην ΕΑΠ το 1/5 από ό,τι οι αγροτικές εγκαταστάσεις. Ως το τέλος του 1929 η επιτροπή είχε κτίσει 27.000 περίπου κατοικίες σε 125 νέους συνοικισμούς, χωρίς να λυθεί το πρόβλημα της διαβίωσης σε αυτοσχέδιες τσίγκινες παράγκες».

(Ιστορία του Ελληνικού Έθνους τ. ΙΕ΄, σελ. 302)

- β.** Το έργο της αποκαταστάσεως των προσφύγων, που αρχικά είχε αναλάβει το Ταμείο Περιθάλψεως, συνέχισε η διεθνής Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων, η γνωστή ως ΕΑΠ, που, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο της Γενεύης, έργο της ήταν η ένταξη των προσφύγων στο κοινωνικό σύνολο, αφού εξασφαλιζόταν, εκτός από τη στέγη, δυνατότητα επαγγελματικής αποκατάστασης. Η ΕΑΠ εξαρχής βρήκε τη λύση της ταπητουργίας ως «πανάκεια» και σε κάθε προσφυγικό συνοικισμό χρηματοδοτούσε την ανέγερση ενός ή περισσότερων μεγάλων οικοδομημάτων, ώστε η οικιακή ενασχόληση των προσφύγων να μετατραπεί σε σύγχρονη βιομηχανική διαδικασία. Είναι γνωστό, ότι η ΕΑΠ κατηγορήθηκε για την αναποτελεσματικότητα που είχε στον τομέα αυτό και πολλοί ερευνητές θεώρησαν ότι αρνήθηκε να ασχοληθεί με το θέμα».

(Ολγα Βογιατζόγλου Ή βιομηχανική εγκατάσταση των προσφύγων στη Νέα Ιωνία» σελ. 149)

ΘΕΜΑ Β.2.

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε στους στόχους που έθεσε η μεταρρύθμιση του 1871 και στις επιρροές που άσκησε στην ελληνική οικονομική και κοινωνική ζωή.

(Μονάδες 25)

- α** Το ελληνικό κράτος, είτε εθνικοποιώντας την γην στα 1828 είτε διανέμοντάς την στα 1871, τήρησε πάντα μια καθαρώς δύσπιστη και εχθρική στάση απέναντι της μεγάλης ιδιοκτησίας και του αγροτικού καπιταλισμού εν γένει. Εκ παραλλήλου, το κράτος εννόησε πάντα την κοινωνική ενσωμάτωση της γεωργίας, δια μέσου του προνομιούχου χώρου της αγοράς, επί τη βάση της μικρής οικογενειακής επιχείρησης και ιδιοκτησίας.

Κ. Βεργόπουλου, «Το Αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα» σελ. 115

- β.** Η σχεδιαζόμενη αγροτική μεταρρύθμιση σκόπευε στον εξής κεντρικό στόχο: να πλήξει την τεχνητή μείωση της προσφοράς καλλιεργήσιμης γης και αγροτικών προϊόντων, την οποία επέβαλε μονοπωλιακώς η μεγάλη ιδιοκτησία.

Η μεταρρύθμιση, ενοποιώντας τις ιδιότητες του καλλιεργητή και του ιδιοκτήτη, επί ενός και του αυτού προσώπου, επεδίωξε να επιφέρει την αύξηση της αγροτικής παραγωγής και συνεπώς, τη μείωση της τιμής των αγροτικών προϊόντων.

Η αγροτική μεταρρύθμιση ουδεμία βελτίωση επέφερε ως προς τις συνθήκες ζωής των χωρικών. Κύριος στόχος της μεταρρύθμισης ήταν απλώς η συντριβή της μεγάλης γαιοκτησίας, προς όφελος του αστικού καπιταλισμού, ο οποίος εξασφάλιζε έτσι την προσφορά αγροτικών προϊόντων σε ασυγκρίτως φθηνότερες τιμές. Δυνάμεθα μάλιστα να πιστοποιήσουμε ότι η μηχανική συμπίεση της αγροτικής εργασίας, μετά τη μεταρρύθμιση, έγινε εντατικότερη και ότι γενικώς ο χωρικός περιεπλάκη σε μια νέα διαδικασία συνεχούς επιδείνωσης της θέσης του.

Μετά την οριστική πτώση του Τρικούπη μετά τα 1895, ο Δεληγιάννης επιχείρησε, για πρώτη φορά τη μερική απαλλοτρίωση των τσιφλικιών υπέρ των καλλιεργητών τους.

Στα 1896, κατέθεσε στη Βουλή 5 Νομοσχέδια, τα οποία προέβλεπαν: α) την απαλλοτρίωση του 1/8 των τσιφλικιών της Θεσσαλίας και β) την σύσταση ενός ειδικού ταμείου γεωργικής πίστης για τις χρηματοδοτικές ανάγκες των κολληγικών οικογενειών.

Πλην όμως, η προτεινόμενη σοβαρή μεταβολή της κυβερνητικής πολιτικής δεν έγινε δεκτή από τη Βουλή. Οι γαιοκτήμονες της Θεσσαλίας δεν είχαν τόσο ισχυρά στηρίγματα, ακόμη και εντός του κυβερνώντος δηλιγιαννικού κόμματος, ώστε τα κατατεθέντα νομοσχέδια απορρίφθηκαν. Ενδιαφέρον είναι να σημειωθεί ότι η αντίδραση των γαιοκτημόνων ήταν τόσο ισχυρή, ώστε ακόμη κι όταν ο πρωθυπουργός Θεοτόκης, επιχείρησε στα 1903 να περάσει ανάλογο νομοσχέδιο, η Βουλή τον καταψήφισε, με τη συνδρομή αρκετών βουλευτών του κόμματός του. Είναι προφανές ότι, κατά την περίοδο 1896 – 1917, η κεντρική εξουσία, επιδιώκοντας να περιορίσει τα τσιφλίκια αντιμετώπιζε την έντονη αντίδραση των επαρχιακών βουλευτών, οι οποίοι συνδέοντο με τα γαιοκτημονικά συμφέροντα.

Κ. Βεργόπουλος Το αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα σελ. 167 - 169

- γ. *Η σημασία της αγροτικής αυτής μεταρρυθμίσεως εκτιμάται πληρέστερα, όταν συνειδητοποιηθεί το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος των Ελλήνων χωρικών της εποχής εκείνης αποκαταστάθηκαν ως ιδιοκτήτες στη γη που καλλιεργούσαν. Οι μικροί ιδιοκτήτες επιδόθηκαν, όπως ήταν φυσικό, στις πιο κερδοφόρες καλλιέργειες και ιδιαίτερα σε εκείνες που προορίζονταν για εξαγωγή. Οι αγαθές για την οικονομία επιπτώσεις υπήρξαν άμεσες. Από τη μια πλευρά παρατηρήθηκε ραγδαία εισροή ξένου συναλλάγματος και από την άλλη τα έσοδα του Δημοσίου από τους τελωνειακούς δασμούς εξαγωγής πολλαπλασιάστηκαν. Η επέκταση όμως των φυτοκαλλιεργειών επηρέασε αρνητικά την παραγωγή δημητριακών. Από τη εποχή εκείνη σημειώνεται το χρόνιο έλλειμμα της χώρας με συνεπακόλουθο τη δαπάνη τεράστιων συναλλαγματικών αποθεμάτων για εισαγωγές.*

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους τ. ΙΓ' σελ. 310

(Μονάδες 25)

ΧΙΩΤΗΣ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ